

NISPA

Nijmegen Institute for Scientist-Practitioners in Addiction

Jaarverslag 2017

2 juli 2018

NISPA

Nijmegen Institute for Scientist Practitioners in Addiction

Jaarverslag 2017

NISPA

Correspondentieadres

Postbus 6909
6503 GK Nijmegen

Bezoekadres

Toernooiveld 5
6525 ED Nijmegen
www.nispa.nl

IBAN nl72.rabo.0103.4114.29
BTW-nr NL814581353B01
KvK 09143679

Inhoud

Voorwoord	4
1. Over NISPA	5
Missie	5
Visie	5
Thema's	5
Organisatiestructuur	6
2. NISPA-activiteiten	7
2017	8
3. Samenwerkingsverbanden	9
4. Omzet en resultaten	11
5. Vooruitzichten en verwachtingen	11
Overzicht promotietrajecten	12
Publicatielijst	1
Internationale publicaties	1
Nederlandse publicaties	3
Abstracts en presentaties	4

Voorwoord

Met dit jaarverslag laat NISPA zien wat ze het afgelopen jaar bereikt heeft en wat haar ambities zijn voor 2018. Gezien het beperkt aantal fte heeft NISPA dit jaar veel bereikt. NISPA bevindt zich in een dynamische fase waarin continu afwegingen gemaakt worden tussen ambities en mogelijkheden. Naast het consolideren en verstevigen van ontwikkelde strategieën en vaste jaarlijkse activiteiten zijn er verschillende studies afgerond en nieuwe initiatieven en activiteiten ontplooid. Ook deelt NISPA kennis en kunde door betrokkenheid bij diverse academische en post-academische opleidingen en het begeleiden van afstudeerstages. Complimenten en waardering voor ieders inzet in het afgelopen jaar!

In het bijzonder willen we stil staan bij de afgeronde promotie van Tim Kok, de inrichting van de Academische Werkplaats Verslaving met onze partners Radboud Universiteit en Radboudumc, het participeren in Verslavingskunde Nederland en weer een fantastisch geslaagde NISPA dag waarbij het aantal inschrijvingen onze stoutste verwachtingen overtrof. We gaan door op de ingeslagen weg en hopen veel medewerkers te bereiken en te betrekken bij onze activiteiten.

Namens het NISPA-management en NISPA-bestuur,
Boukje Dijkstra en Gabriël Anthonio

1. Over NISPA

Het Nijmegen Institute for Scientist Practitioners in Addiction (NISPA) is een samenwerkingsverband van verslavingszorginstellingen in Nederland (IrisZorg, Novadic-Kentron, Tactus verslavingszorg, Verslavingszorg Noord Nederland en Vincent van Gogh Instituut). De stichting NISPA heeft als doel het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek, onderwijs en zorgontwikkeling op basis van wetenschappelijk gefundeerde kennis op het gebied van verslaving.

Missie

NISPA heeft als doel het academiseren van de verslavingszorg en vermaatschappelijking van de wetenschap op het terrein van verslaving. Het scientist-practitioner model is daarbij voor NISPA steeds het uitgangspunt, waarbij de focus ligt op zowel onderzoek, onderwijs als zorgontwikkeling (valorisatie). NISPA en de NISPA-instellingen bieden daarvoor een structuur waarbinnen:

1. klinici uit de dagelijkse praktijk van de instellingen zich kunnen ontwikkelen, professionaliseren en academiseren;
2. vragen en dilemma's uit de dagelijkse praktijk worden vertaald naar concrete onderzoeksvragen en onderzoeksprojecten;
3. patiëntgeboden onderzoek plaatsvindt;
4. wetenschappelijke ontwikkelingen hun weg vinden naar de dagelijkse praktijk van de verslavingszorg (bv interventies, richtlijnen en zorgstandaarden);
5. studenten gefaciliteerd worden die zich willen ontwikkelen op het gebied van de verslavingszorg (bv afstudeeronderzoeken en praktijkstages);
6. wetenschappelijk onderwijs bevordert wordt in relevante universitaire en (pre)klinische opleidingen en bij- en nascholing in verslavingszorginstellingen;
7. middelen verworven worden die bij kunnen dragen aan het bereiken van de doelstelling van deze missie.

Visie

Verslaving wordt vaak omschreven als een tot chroniciteit neigende aandoening, waarbij middelengebruik en verslavingsgedragingen veelal gepaard gaan met een destructieve leefstijl en belangrijke negatieve gevolgen op het gebied van zowel lichamelijke als geestelijke gezondheid en het sociaal maatschappelijk functioneren. Net zoals bij andere psychiatrische aandoening spelen ook bij verslavingsstoornissen uiteenlopende etiologische factoren een rol. Een combinatie van zowel biologische (aanleg)factoren als psychosociale factoren draagt doorgaans bij aan het ontstaan en in stand houden van verslaving. Hierbij valt te denken aan genetische risicofactoren, vroegkinderlijke traumatisering, temperament en persoonlijkheidskenmerken, socio-economische omstandigheden, de beschikbaarheid van middelen in de omgeving en de effecten van middelengebruik op de hersenen. De visie van NISPA op verslaving en verslavingszorg berust op dit biopsychosociale model.

Thema's

Verslaving is een psychiatrische stoornis, gaat gepaard met vergelijkbare multifactoriële veranderingen in hersenfuncties, en bevindt zich op een continuüm met andere psychiatrische stoornissen, getuige de enorme co-morbiditeit. Ook heeft verslaving verregaande persoonlijke- en maatschappelijke consequenties. Deze wetenschappelijke inzichten vragen om een geïntegreerde benadering van verslavingsgedrag. Door behandeling te personaliseren op basis van individuele patiëntkenmerken kan een beter behandelresultaat geboekt worden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van bio-psycho-sociale patiëntkenmerken teneinde te komen tot stagering en profilering van de verslaving bij een individuele patiënt. Om dit te bereiken richt NISPA zich op een viertal thema's die onderverdeeld zijn in inhoudelijke en innovatiethema's.

Inhoudelijk thema: co-morbiditeit

- Cognitieve stoornissen (inclusief verstandelijke beperking)
- Trauma en angst
- ADHD

Inhoudelijk thema: mechanismen

- Transgeneratieel
- Automatische processen (waaronder cognitieve bias)
- Neurobiologie

Innovatiethema: behandeling

- E-health
- Psychosociale behandelingen (waaronder Community Reinforcement Approach)
- Detoxificatie en terugvalmanagement
- Biologische behandelingen (waaronder baclofen, flumazenil, ibogaine, TMS)

Innovatiethema: beleid

- Indicatiestelling en monitoring
- Richtlijnontwikkeling
- Vroege interventies

Organisatiestructuur

Het NISPA heeft qua organisatiestructuur het karakter van een netwerk. De basis van dit netwerk bestaat uit vier overlevormen: NISPA Bestuur (bestuursleden van de instellingen), NISPA-management (directeuren en managementondersteuning), NISPA Wetenschap (voorzitters van de Wetenschappelijke Commissies van de instellingen) en NISPA-forum (uitvoerende onderzoekers/promovendi van de instellingen). Onderstaand worden de taken en activiteiten binnen de organisatiestructuur beschreven.

Op 31 december 2017 kent NISPA 6 werknemers die gedetacheerd zijn naar NISPA, totaal 2,1 fte's:

- Algemeen directeur (0,6 fte)
- Wetenschappelijk directeur (0,2 fte)
- Emeritus hoogleraar (0,1 fte)
- Managementassistent en administrateur (0,7 fte)
- Projectcoördinator (0,6 fte)

Het afgelopen jaar zijn er tientallen projectmedewerkers en student-assistenten op projectbasis aan NISPA verbonden geweest. In totaal zijn er 12 promovendi actief op promotietrajecten.

NISPA-bestuur

Het algemeen bestuur bestaat uit alle bestuurlijke vertegenwoordigers van de deelnemende instellingen (de participanten) en komt samen met NISPA-management tenminste twee keer per jaar bijeen. Het algemeen bestuur is belast met het besturen van de stichting. De bestuursleden van het dagelijks bestuur kiezen uit hun midden een voorzitter, een secretaris en een penningmeester (de functie van secretaris en penningmeester kan door dezelfde persoon worden vervuld). Het dagelijks bestuur voert taken uit in afstemming met het algemeen bestuur en in samenwerking met het management. Het dagelijks bestuur geeft leiding aan de voorbereiding en uitvoering van de (meer)jaarplannen en andere plannen binnen vastgestelde beleidskaders en geeft leiding aan de uitvoering ervan. Het dagelijks bestuur komt tenminste twee keer per jaar bijeen.

NISPA-management

NISPA-management bestaat uit een wetenschappelijk directeur en een algemeen directeur met ondersteuning door de managementassistente. NISPA-management draagt zorg voor de ontwikkeling van het onderzoeksprogramma van het NISPA en uitvoering en organisatie van onderzoek en onderzoeksondersteuning binnen NISPA. Zij hebben de dagelijkse leiding over de voorbereiding en uitvoering van het in het bestuur vastgestelde beleid en alle daarvoor benodigde randvoorwaardelijke activiteiten. De NISPA-directeuren geven leiding aan managementassistenten, studentassistenten en projectmedewerkers. Het management bereidt de besluiten van het algemeen bestuur voor, zorgt voor de uitvoering van de genomen besluiten, zorgt daarbij voor heldere procedures en ziet toe op de goede uitvoering daarvan. Het management ziet toe op de uitvoering en kwaliteit van in opdracht van de stichting ontwikkelde producten.

Het management onderhoudt in samenspraak met het algemeen bestuur relaties met voor de stichting relevante organisaties en vertegenwoordigt de stichting anderszins. Het management stelt voor het algemeen bestuur jaar- en beleidsplannen op. Het management stelt jaarlijkse begroting en financiële verantwoording op en doet het algemeen bestuur wijzigingen daarop ter besluitvorming toekomen. Het management leidt de vergaderingen van NISPA-wetenschap, NISPA-forum en de bijeenkomst met de wetenschappelijke commissies van de instellingen en bereidt deze voor.

NISPA-wetenschap

NISPA-wetenschap bestaat uit de voorzitters van de wetenschappelijke adviesraden van de aangesloten instellingen en het management. NISPA-wetenschap komt één keer per maand (tweede vrijdag van de maand) bij elkaar om lopende en inhoudelijke zaken te bespreken. De vergaderpunten worden door het management en de wetenschapsleden ingebracht. De bijeenkomsten kunnen op de locatie van één van de instellingen plaatsvinden, maar vinden meestal bij NISPA plaats. Binnen de NISPA-website is er voor de NISPA wetenschapsleden de mogelijkheid om op het discussieforum stukken te plaatsen of berichten te delen met de overige NISPA-leden.

NISPA-forum

Het NISPA-forum bestaat uit leden van NISPA-wetenschap aangevuld met door NISPA betrokken practitioners met onderzoeksaffiniteit, promovendi, onderzoekers en beleidsmedewerkers. NISPA-forum komt 1 x per maand (tweede vrijdag van de maand) bij elkaar. Tijdens NISPA-forum worden mensen uitgenodigd om onderzoeken te presenteren, worden er inhoudelijke discussies gevoerd, worden er presentaties of proefpromoties geoefend, worden er artikelen besproken of wordt een externe spreker uitgenodigd. Tevens is er een mogelijkheid om intervisie of schrijfbijeenkomsten te organiseren op dezelfde dag. NISPA-forum vindt meestal plaats bij het NISPA, maar kan ook op de locatie van één van de instellingen plaatsvinden als het onderwerp aansluit bij één van de thema's van de instelling. De vergaderpunten worden door het management en forumleden ingebracht. Binnen de NISPA-website is er voor de NISPA-forumleden de mogelijkheid om op het discussieforum stukken te plaatsen of berichten te delen met de overige NISPA-leden.

NISPA dag

NISPA dag vindt één keer per jaar plaats. Tijdens NISPA dag worden actuele onderzoeksprojecten door en voor medewerkers aan NISPA aangesloten instellingen gepresenteerd.

2. NISPA-activiteiten

Concrete activiteiten van NISPA-directie bestaan uit het adviseren en superviseren van onderzoek (waaronder ook afstudeeronderzoeken en promotietrajecten), het ontwikkelen van richtlijnen, het

schrijven van rapporten en wetenschappelijke artikelen in binnenlandse en buitenlandse tijdschriften, het presenteren van resultaten op (internationale) congressen. Dit type activiteiten vindt jaarlijks plaats in het kader van zo'n 30 projecten (zie onze website voor een overzicht van de projecten). Deze inzet wordt gefinancierd door de bijdrage van aangesloten verslavingszorginstellingen en al dan niet aangevuld met (overheids-)subsidies. Het onderzoek wordt mede geïnitieerd en uitgevoerd door projectleiders, projectcoördinatoren en projectmedewerkers. Projectmedewerkers zijn onderzoekers, beleidsmedewerkers of hulpverleners (psychologen, artsen, verpleegkundigen) uit aan NISPA verbonden instellingen. Onderwijs, bij- en nascholing wordt door NISPA-directie en door medewerkers van aan NISPA verbonden instellingen gegeven in het kader van post-doctorale opleidingen (waaronder de MIAM, KP-opleiding, GZ-opleiding, Nederlands Curriculum verslavingspsychiatrie) en universitaire opleidingen (waaronder geneeskunde en psychologie). Deze onderwijsactiviteiten worden voor een groot deel gefinancierd door de betreffende onderwijsinstelling. Ook worden trainingen gegeven om de onderzoeksrijpheid van instellingen te vergroten.

2017

Het jaar 2017 kenmerkt zich door het consolideren en verstevigen van ontwikkelde strategieën in 2016, waaronder

- 1) verder concretiseren van de missie, visie en thema's van het NISPA
- 2) een helder projectenoverzicht
- 3) updaten van de website: structuur en inhoud
- 4) intensiveren van samenwerkingsverbanden, zie punt 3
- 5) uitbreiden van de reikwijdte van de nieuwsbrief *NISPA nieuws*
- 6) verstevigen van de naamsbekendheid
- 7) een goed administratiebeheer
- 8) duidelijk communicatieplan
- 9) mogelijkheden bieden voor verschillende samenwerkingsverbanden.
- 10) verstevigen academische inbedding van NISPA middels de Academische Werkplaats Verslaving

Initiatieven en activiteiten die afgerond zijn, zijn

- 1) promotie Tim Kok (FSW; begeleiding prof. dr. Cor de Jong, prof. dr. Lisa Najavits, dr. Hein de Haan)
- 2) ontwikkelen van een conceptuitvoeringsprotocol opiaten (Resultaten Scoren project, subsidie verkregen in samenwerking met IVO)
- 3) rapport over indicatiestelling in de verslavingszorg (Resultaten Scoren project, subsidie verkregen in samenwerking met IVO)
- 4) richtlijn overige drugs inclusief het addendum psychiatrische comorbiditeit (subsidie verkregen in samenwerking met Verslavingskunde Nederland)
- 5) richtlijn en handleiding detoxificatie (Resultaten Scoren project)

Nieuwe initiatieven en activiteiten die ontplooid zijn, zijn

A) algemeen:

- 1) de inrichting van de Academische Werkplaats Verslaving (zie samenwerkingsverbanden)
- 2) het participeren in Verslavingskunde Nederland (zie samenwerkingsverbanden)
- 3) het mogelijk maken van samenwerkingsverbanden met NISPA op projectbasis
- 4) verschillende externe onderzoekers zijn tijdens NISPA forum uitgenodigd die hun onderzoeklijnen hebben gepresenteerd
- 5) actieve deelname vanuit NISPA aan Substance Use and Food meeting binnen FSW

- 6) deelname aan nationale en internationale congressen

B) onderwijs:

- 7) de ontwikkeling van een 'International Summer School on addiction' in samenwerking met FSW en FMW
- 8) ontwikkeling van Donderssessie verslaving met gezamenlijke presentatie van onderzoeklijnen die NISPA/Radboudpartners hebben lopen (Donders, BSI, Radboudumc/NISPA)

C) Onderzoek:

- 1) deelname aan INCAS studie
- 2) het opstellen van een meerjaren onderzoeksagenda voor Verslavingskunde Nederland (VKN *subsidie verkregen* in samenwerking met patiëntenvereniging het Zwarte Gat en onderzoeksinstituut IVO)
- 3) het ontwikkelen van een handreiking GHB terugvalmanagement (*ZonMw subsidie verkregen* in samenwerking met Bongers Instituut, Trimbos Instituut en Jellinek)
- 4) een gepersonaliseerde behandeling voor herstel bij problematisch middelengebruik voor mensen met een lichte verstandelijke beperking (*ZonMW onderzoeksprogramma GGz, subsidie gehonoreerd*)
- 5) doorontwikkeling uitvoeringsprotocol opioïden (*VKN subsidie verkregen* in samenwerking met IVO)
- 6) een systematische inventarisatie van verslavingsproblematiek bij jongvolwassenen met LVB in het sociale domein binnen gemeenten (*subsidie verkregen*).
- 7) een sectorbrede ZonMW subsidieaanvraag voor onderzoek naar roken: Substance addiction and Tobacco use: implementation Of Personalized tobacco treatment (STOP) (*ZonMw beoordeling loopt* in samenwerking met patiëntenvereniging het Zwarte Gat en onderzoekers van AMC-Jellinek)
- 8) hiv en middelengebruik Indonesië: Mental Health in HIV Key Populations in Indonesia (R3Fund, *beoordeling loopt*)
- 9) opioïden bij pijnpatienten: Preventing and Tackling the Opioid Epidemic (Junior Research round 2018, *beoordeling loopt*)
- 10) onderzoek naar diermodel voor GHB: Towards Clinical Management of GHB Detoxification and Relapse: a translational Study (Donders TOP-talent round 2017 *subsidie niet gehonoreerd*)
- 11) wetenschappelijke evaluatie behandelprogramma De Wending van het Leger des Heils (*subsidie niet gehonoreerd*)
- 12) E-health bij verslaving. Tech-No-Addict. Personalized technology-based innovations to treat alcohol addiction (TURBO grant, *subsidie niet gehonoreerd*)

Vaste jaarlijkse activiteiten:

- 1) NISPA dag
- 2) NISPA schrijftraite
- 3) NISPA schrijfmiddagen met educatieve film en etentje

3. Samenwerkingsverbanden

Academische Werkplaats Verslaving

Eind 2016 is de Academische Werkplaats Verslaving (AWV) opgericht. Partners die betrokken zijn bij de AWV zijn het Nijmegen Institute of Scientist-Practitioners in Addiction (NISPA), Radboudumc, Radboud Universiteit, en het Donders Institute for Brain, Cognition and Behavior. Door intensievere

samenwerking willen de partners hun huidige positie in de verslavingskunde versterken. De patiënt staat hierbij centraal en de samenwerking omvat het gehele spectrum van de psychosociale benadering tot moleculaire en biologische aspecten. Het doel van de AWV is om een maatschappelijk relevante bijdrage te leveren en landelijk en internationaal een leidende positie in te nemen in onderzoek, onderwijs en patiëntenzorg in de verslaving.

In 2017 is Arnt Schellekens aangesteld als hoofd AWV, Boukje Dijkstra als coördinator. Secretariële ondersteuning wordt uitgevoerd door Dory Janssen. Facilitaire activiteiten worden zoveel mogelijk ondergebracht bij Radboud Universiteit Faculteit Sociale Wetenschappen (FSW) en Radboudumc, waaronder het onderbrengen van promovendi, bijbehorende scholingsactiviteiten, toetsing van onderzoeksvoorstellen, en toegang tot de bibliotheek. Gesprekken over de huisvesting zijn gaande. Voor een overzicht van de activiteiten wordt verwezen naar het jaarverslag van de AWV.

Radboudumc

Het Radboudumc houdt zich bezig met de ontwikkeling van duurzame, innovatieve en betaalbare gezondheidszorg om zo een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de gezondheid van mens en maatschappij. Het Donders Institute Centre for Cognition is één van de onderzoeksinstituten die onder het Radboudumc valt. De afdeling Eerstelijns geneeskunde is formeel verantwoordelijk voor de opleiding tot verslavingsarts en kent diverse Academische Werkplaatsen, waaronder IMPULS, AMPHI en de Academische Werkplaats huisartsgeneeskunde. Het Psychiatrisch Universitair Centrum biedt gespecialiseerde en topreferente zorg voor volwassenen en ouderen met psychiatrische problematiek uit heel Nederland en heeft als speerpunten: ontwikkelingsstoornissen (ADHD en autisme) en stress-gerelateerde stoornissen (stemmingsstoornissen en verslaving). NISPA-directeur Arnt Schellekens werkt als psychiater in het Radboudumc, waardoor er intensieve samenwerking bestaat tussen de afdeling Psychiatrie en het NISPA.

Radboud Universiteit Faculteit Sociale Wetenschappen

De twee belangrijkste taken van de sociale faculteit zijn onderwijs en onderzoek. Het onderzoek is gebundeld in drie onderzoeksinstituten (Behavioural Science Institute (BSI), Radboud Social Cultural Research (Radboud SCR), Donders Institute Centre for Cognition); het onderwijs in vier onderwijsinstituten (Psychologie en Kunstmatige Intelligentie, Pedagogische wetenschappen en Onderwijskunde, Maatschappijwetenschappen, Radboud Centrum Sociale Wetenschappen). NISPA werkt samen met driekwart van deze instituten.

Verslavingskunde Nederland

Verslavingskunde Nederland is een netwerk waarin instellingen voor verslavingszorg, cliëntenvertegenwoordigers, kenniscentra en brancheorganisatie GGZ Nederland samenwerken om het behandelbare van de verslavingskunde te vergroten, het stigma rondom verslaving te doorbreken, en de kwaliteit van herstelondersteunende zorg verder te verbeteren. NISPA participeert in verschillende programmalijnen en programmaraad van Verslavingskunde Nederland.

Landelijke onderzoeksinstituten en universiteiten

NISPA werkt op projectbasis samen met landelijke onderzoeksinstituten die zich bezighouden met verslaving, waaronder IVO, AMC, PARC, Bonger Instituut, Trimbos Instituut en Universiteit Maastricht. Het doel van NISPA is deze verbindingen te verstevigen om zo landelijk hoogwaardig onderzoek te kunnen initiëren en uit te voeren.

Internationale consortia en samenwerkingen

- NISPA participeert in het international network INCASA (International Collaboration on ADHD and Substance Abuse: <http://www.adhdandsubstanceabuse.org>). ICASA is een onderzoeksorganisatie met de focus op ADHD en verslaving. In het netwerk participeren 40 deelnemers uit 12 landen.

Rond het onderwerp ADHD en verslaving werkt NISPA tevens samen met IMPACT (de International Multicentre persistent ADHD Genetics CollaboraTion: <http://www.cognomics.nl/impact-project.html>) en de multicentre neuroIMAGE (<http://www.neuroimage.nl>) studie.

- NISPA voert samen met het ziekenhuis Antwerpen een onderzoek uit naar GHB-detoxificatie.
- NISPA heeft een langer lopende samenwerking rond het thema HIV en verslaving met Indonesië (Padjadjaran University Bandung en Atma Jaya University Jakarta). Hierbij speelt zowel epidemiologisch onderzoek als het opzetten van onderwijs over en zorg voor patiënten met verslavingsproblematiek een belangrijke rol. Rond het thema HIV is er tevens op projectbasis samenwerking met Kilimanjaro Clinical Research Centre (KCRI) Moshi, Tanzania.
- NISPA heeft in 2017 een eerste stap gezet in samenwerking met Tomsk University Russia, gericht op het onderwerp alcoholverslaving.

4. Financieel resultaat

Gezien het beperkt aantal fte heeft NISPA dit jaar veel bereikt. NISPA bevindt zich in een dynamische fase waarin continu afwegingen gemaakt worden tussen ambities en mogelijkheden. Inkomsten uit contributie, projecten en promotiepremies zijn de belangrijkste bronnen van inkomsten. De bijdrage van instellingen is ten opzichte van 2016 gedaald, omdat er een andere berekening is toegepast en vanwege het faillissement van één van de lidinstellingen. In 2017 waren er geen inkomsten uit promotiepremies, wel zijn er inkomsten uit subsidies binnengekomen. In totaal heeft NISPA €215.472 aan inkomsten ontvangen, €226.439 aan uitgaven uitgegeven. Vanwege de lagere inkomsten zijn investeringen in 2017 tot een minimum beperkt gehouden. Een klein deel van de kosten is opgevangen met de reserve.

5. Vooruitzichten en verwachtingen

NISPA continueert de samenwerking met IrisZorg, Novadic-Kentron, Tactus, Vincent van Gogh en VNN. Voor 2018 is het streven om intensievere samenwerkingsverbanden aan te gaan met het Leger des Heils en Mondriaan. Ook is het streven om een verdere inbedding in de Radboud Universiteit te bewerkstelligen. Tevens wordt ingezet op het verkrijgen van (overheids)subsidies. Komend jaar worden NISPA-regelementen en procedures getoetst op risicobeheersing, integriteit en privacywetgeving en waar nodig aangepast. Ook zal een ANBI-status worden aangevraagd. Voor de NISPA dag gaan we op zoek naar een grotere locatie om alle geïnteresseerden de mogelijkheid te bieden de dag te kunnen bijwonen.

Vanwege verwachte extra inkomsten is er in 2018 meer ruimte voor investeringen die in 2017 uitgesteld zijn, waaronder representatiekosten, onderhoud van de website en onderzoekskosten ten behoeve van de uitvoer van kleinere projecten, uitbreiden van bestaande projecten, publicaties ed. Ook wordt in 2018 bekeken of er mogelijkheden zijn een deel van de reservepositie in te zetten voor nieuwe onderzoeksactiviteiten, zoals een NISPA-stipendium. Als in 2018 de geplande verhuizing naar de Radboud Universiteit doorgaat, zal dit een verlichting in vaste lasten opleveren. Voor 2018 blijft gelden dat we afwegingen moeten maken tussen ambities en mogelijkheden, gezien de huidige inzet van fte's.

Overzicht promotietrajecten

Promovendus	Instelling	Thema	Eind datum	Begeleiders
Astri Parawita Ayu	Atma Jaya Universiteit Jakarta	Effect of Addiction medicine training on the attitude toward SUD patients	2017/2018	Prof. Cor de Jong Dr. Arnt Schellekens
Marion Kiewik	Aveleijn	Behandeling van verslaving en psychiatrie bij (licht) verstandelijk gehandicapten	2017/2018	Prof. Cor de Jong Prof. Dr. R. Engels Prof. Dr. R. Didden
Wiebren Markus	IrisZorg	Reconsolidatie mechanismen en Verslaving	2017/2018	Prof. Cor de Jong Dr. G. de Weert-van Oene Prof. Dr. E. Becker
Harmen Beurmanjer	Novadic-Kentron	Terugvalmanagement bij GHB afhankelijke patiënten	2018	Prof. Cor de Jong Dr. Boukje Dijkstra Dr. Arnt Schellekens
Carolien Bruijnen	Vincent van Gogh	Screening van cognitieve stoornissen bij verslaafde patiënten (MoCA)	2018	Prof. dr. Cor de Jong Prof. dr. Roy Kessels Dr. Boukje Dijkstra
Sabrina Soe-Agnie	Tactus	Externaliserend Spectrum Model, persoonlijkheid en verslaving	2018	Prof. Cor de Jong Prof. Dr. H. Nijman
Maarten Belgers	IrisZorg	Transcraniële Magnetische stimulatie bij verslaving	2018	Prof. Dr. Cor de Jong Dr. Arnt Schellekens
Rachel Arends	Radboudumc / Tactus	HIV en risicogedrag	2019	Prof. Dr. Andre vd Ven Prof. Dr. Aart Schene Dr. Arnt Schellekens
Lisa van de Weijer	Radboudumc	HIV risicogedrag mental health	2019	Prof. Dr. André vd Ven Dr. Quirijn de Mast Dr. Arnt Schellekens
Pauline Guijen	Radboudumc	Verslaafde artsen	2020	Dr. Arnt Schellekens Dr. Hein de Haan Dr. Cor de Jong
Maria Paraskevopoulou	Radboudumc	ADHD en verslaving	2020	Prof. Dr. Jan Buitelaar Prof. Dr. Aart Schene Dr. Arnt Schellekens Dr. Albert Batalla
Lucas Pinxten	Impact	Knowledge Transfer in low income countries		Prof. Cor de Jong Dr. Arnt Schellekens

Publicatielijst

Publicaties van NISPA-directie en NISPA-leden

Internationale publicaties

- Arts-Jong de M, **Jong de CAJ**, Hermens RP, Kissane DW, Massuger LM, Hoogerbrugge N, Prins JB, Hullu de JA (2017). High demoralization in a minority of oophorectomized BRCA1/2 mutation carriers influences quality of life. *Journal of psychosomatic obstetrics & gynecology*, mar, 1-9.
- Ayu AP**, El-Guebaly N, **Schellekens AFA**, **Jong de CAJ**, Welle-Strand G, Small W, Wood E, Cullen W, Klimas J (2017). Core addiction medicine competencies for doctors, an international consultation on training. *Subst Abus*, 38(4), 483-487.
- Barrio P, López-Pelayo H, **Schellekens AFA**, **Batalla A** (2017). The Neuroscience of cocaine. Hoofdstuk: A Review of Instruments for Screening and Diagnosis of Cocaine Use.
- Batalla A**, Homberg J, Lipina T, Sescousse G, Luijten M, Ivanova S, **Schellekens AFA**, Loonen A (2017). The role of the habenula in the transition from reward to misery in substance use and mood disorders. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 80, 276-285.
- Chye Y, Solowij N, Suo C, **Batalla A**, Cousijn J, Goudriaan AE, Martin-Santos R, Whittle S, Lorenzetti V, Yücel M (2017). Orbitofrontal and caudate volumes in cannabis users: a multi-site mega-analysis comparing dependent versus non-dependent users, 234 (13), 1985-1995.
- Chye Y, Solowij N, Ganella EP, Suo C, Yücel M, **Batalla A**, Cousijn J, Goudriaan AE, Martin-Santos R, Whittle S et al (2017). Role of orbitofrontal sulcogyral pattern on lifetime cannabis use and depressive symptoms. *Prog Neuropsychopharmacol Biol Psychiatry*, 79(Pt B), 392-400.
- Jokubonis D, **Jong de CAJ** (2017). Motivational Interviewing. Improving your conversation skills. *The Nordic Psychiatrist*, 1, 26-28.
- Dijkstra BAG**, **Kamal R**, Noorden van MS, **Haan de H**, Loonen AJ, **Jong de CAJ** (2017). Detoxification with titration and tapering in gamma-hydroxybutyrate (GHB) dependent patients. The Dutch GHB monitor project. *Drug Alcohol Depend*, 170, 164-173.
- Duijvenbode van N** (2017). The potential usefulness of implicit measures to assess and treat problematic substance use in individuals with mild to borderline intellectual disability: Setting a research agenda. *Advances in Neurodevelopmental Disorders*, 1, 107 – 109.
- Duijvenbode van N**, Didden R, Korzilius HPLM, Engels RCME (2017). The role of executive control and readiness to change in problematic drinkers with mild to borderline intellectual disability. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 30, 885 – 897.
- Duijvenbode van N**, Didden R, Korzilius HPLM, Engels RCME (2017). The usefulness of implicit measures for the screening, assessment and treatment of problematic alcohol use in individuals with mild to borderline intellectual disability. *Advances in Neurodevelopmental Disorders*, 1, 42 – 51.
- Huurne ter ED**, **Postel MG**, **Haan de HA**, Palen van der J, **Jong de CAJ** (2017). Treatment dropout in web-based cognitive behavioral therapy for patients with eating disorders. *Psychiatry Res*, 247, 182-193. doi: 10.1016/j.psychres.2016.11.034.
- Kamal RM**, **Dijkstra BAG**, Weert-van Oene de GH, Duren van JA, **Jong de CAJ** (2017). Psychiatric comorbidity, psychological distress, and quality of life in gamma-hydroxybutyrate-dependent patients. *J Addict Dis*, 36, 1, 72-79.
- Kamal RM**, Noorden van MS, Wannet W, **Beurmanjer H**, **Dijkstra BAG**, **Schellekens A** (2017). Pharmacological Treatment in γ -Hydroxybutyrate (GHB) and γ -Butyrolactone (GBL) Dependence, Detoxification and Relapse Prevention. *CNS Drugs*, 31, 1, 51-64.
- Kiewik M**, **VanDerNagel JEL**, Engels RCME, **Jong de CAJ** (2017). Intellectually disabled and addicted. A call for evidence based tailor-made interventions. *Addiction*, 112, 11, 2067-2068. doi: 10.1111/add.13971. Epub 2017 Sep 3.
- Kiewik M**, **VanDerNagel JEL**, Engels RCME, **Jong de CAJ** (2017). The efficacy of an e-learning prevention program for substance use among adolescents with intellectual disabilities. A pilot study. *Res Dev Disabil*. Apr, 63, 160-166. doi: 10.1016/j.ridd.2016.09.021.

- Kok T, Haan de HA, Sensky, T, Meer van der M, Jong de CAJ** (2017). Using the Pictorial Representation of Illness and Self Measure (PRISM) to Quantify and Compare Suffering From Trauma and Addiction. *J Dual Diagn*, 13, 2, 101-108. doi: 10.1080/15504263.2017.1293867.
- Lier van HG, Pieterse ME, Schraagen JMC, **Postel MG**, Vollenbroek-Hutten MR, **Haan de HA**, Noordzij ML (2017). Identifying viable theoretical frameworks with essential parameters for real-time and real world alcohol craving research. A systematic review of craving models, *Addiction Research Theory*.
- Luijten M*, **Schellekens AFA***, Kühn S, Machielse MWJ, Sescousse G (2017). Disruption of reward-processing in addiction unraveled by image based meta-analysis of fMRI studies. *JAMA psychiatry*, Apr 1, 74, 4, 387-398 *shared first authorship.
- Luteijn I, Didden R, **VanDerNagel JEL** (2017). Individuals with Mild Intellectual Disability or Borderline Intellectual Functioning in a Forensic Addiction Treatment Centre: Prevalence and Clinical Characteristics, *Advances in Neurodevelopmental Disorders*.
- Mann K, Kiefer F, **Schellekens AFA**, Dom G (2017). Behavioural Addictions. Classification and Consequences. *European Psychiatry*, Apr 28, 44, 187-188.
- Markus W**, Hornsveld H (2017). EMDR interventions in addiction. *Journal of EMDR Practice and Research*, 11, 1, 3-29.
- Martial LC, Aarnoutse RE, Mulder M, **Schellekens AFA**, Brüggemann RJM, Burger DM, Schene AH, **Batalla A** (2017). Dried Blood Spot sampling in psychiatry. Perspectives for improving therapeutic drug monitoring. *European Neuropsychopharmacology*, Mar, 27, 3, 205-216.
- Noorden van MS, Mol T, Wisselink J, Kuijpers W, **Dijkstra BAG** (2017). Treatment consumption and treatment re-enrollment in GHB-dependent patients in The Netherlands. *Drug Alcohol Depend*, 176, 96-101.
- Quaglio GL, **Schellekens AFA**, Brand H, Karapiperis T, Nutt D, Hoch E, Esposito G, Blankers M (2017). Technology-based interventions for substance use disorders. Policy options for the European Union *European Addiction Research*, Aug 12, 23, 4, 177-181.
- Qurishi R, Markus W**, Habra MMJ, Bressers B, **Jong de CAJ** (2017). EMDR Therapy Reduces Intense Treatment-Resistant Cravings in a Case of Gamma-Hydroxybutyric Acid Addiction. *Journal of EMDR Practice and Research*, Volume 11, 1, 30-42.
- Qurishi R**, Stams MPJ, **Schellekens AFA, Jong de CAJ** (2017). Anti-Craving Properties of N-Acetylcysteine (NAC) in Adolescent Cannabis Dependent Inpatients with co-Occurring Psychiatric Disorders. A Case Series. *International Journal of Psychiatry*, 2, 2.
- Schaaf van der ME, Zwiers MP, Schouwenburg van MR, Geurts DEM, **Schellekens AFA**, Buitelaar JK, Verkes RJ and Cools R (2017). Dopaminergic Drug Effects During Reversal Learning Depend on Anatomical Connections Between the Orbitofrontal Cortex and the Amygdala. In: Beeler JA, Cools R, Luciana M, Ostlund SB, Petzinger G (Eds.). *Dopamine and behavioral flexibility: the problem of modifying established behavior*. ISBN: 978-2-88919-225-0.
- Schellekens AFA**, Luijten M, Sescousse G (2017). Neuroimaging meta-analyses across psychiatric disorders. Challenges and promises. *JAMA Psychiatry*.
- Schellekens AFA**, Luijten M, Sescousse G (2017). Are There Differences in Disruptions of Reward Processing Between Substance Use Disorder and Gambling Disorder? *JAMA Psychiatry*, 1, 74, 760-761.
- Soe-Agnie SE**, Paap MCS, **VanDerNagel JEL**, Nijman HJM, **Jong de CAJ** (2017). The generalizability of the structure of substance abuse and antisocial behavioral syndromes. A systematic review. *Psychiatry Res*, 259, 412-421. doi: 10.1016/j.psychres.2017.11.007. Review.
- Sumari-de Boer M, **Schellekens AFA**, Duinmaijer A, Lalashowi JM, Swai HJ, Ven van der A, Kibiki G, Maro V, Mast de Q, Kinabo G (2017). Efavirenz is related to neuropsychiatric symptoms among adults, but not among adolescents living with HIV in Kilimanjaro, Tanzania. *Tropical Medicine and International Health*.
- Swerts C, Vandeveldel S, **VanDerNagel JEL**, Vanderplasschen W, Claes C, Maeyer de J (2017). Substance use among individuals with intellectual disabilities living independently in Flanders. *Res Dev Disabil*, 63, 107-117.
- VanDerNagel JEL, Kiewik M**, Didden R, Korzilius HPLM, Dijk van M, Palen van der J, Buitelaar JK, **Jong de CAJ** (2017). Substance Use in Individuals with Mild to Borderline Intellectual Disability. An Exploration of Rates and Risks in the Netherlands. *Adv Neurodev Disord*. DOI 10.1007/s41252-017-0035-3.
- VanDerNagel JEL, Kiewik M**, Dijk van M, Didden R, Korzilius HP, Palen van der J, Buitelaar JK, Uges DR, Koster RA, **Jong de CAJ** (2017). Substance use in individuals with mild to borderline intellectual disability.

A comparison between self-report, collateral-report and biomarker analysis. *Res Dev Disabil.* Apr, 63, 151-159. doi: 10.1016/j.ridd.2016.04.006.

Vandernagel JEL, Duijvenbode van N, Ayy AP, Ruedrich S, Schellekens AFA (2017). The Perception of Substance Use Disorder among Clinicians, Caregivers and Family Members of Individuals with Intellectual and Developmental Disabilities. *Journal of Mental Health Research in Intellectual Disabilities.*

VanDerNagel JEL (2017). Bespreking Nederlands Proefschrift, Is it just the tip of the iceberg? Substance use and misuse in individuals with Intellectual Disability (SumID), *TAVG*, 35, 1, 21-24.

VanDerNagel JEL, Horsen van S (2017). Sucht bei Menschen mit geistiger Behinderung. *Suchtmagazin*, 5, 15-18.

VanDerNagel JEL, Kiewik M, Didden R, Korzilius HPLM, Dijk van M, Palen van der J, Buitelaar JK, Jong de CAJ (2017). Substance use in individuals with mild to borderline intellectual disability in the Netherlands. An exploration of Risks and Rates. *Advances in Neurodevelopmental Disorders*, 283-293.

Weert-Van Oene de GH, **Markus W, Kissane DW, Jong de CAJ** (2017). Demoralization in Patients With Substance Use and Co-Occurring Psychiatric Disorders. *Journal of Dual Diagnosis*, 13, 2, 136-143.

Wieferink C, Haan de HA, Dijkstra BAG, Fledderus M, Kok T (2017). Treatment of substance use disorders. Effects on patients with higher or lower levels of PTSD symptoms. *Addictive Behavior* 74, 122-126.

Wijer van de L, Schellekens AFA, Mchale D, Mast de Q, Kinabo G, Ven van der AJAM (2017). Safety Evaluation of Efavirenz in Children: Don't Forget the Central Nervous System! *Clinical Infectious Diseases.*

Nederlandse publicaties

Dijkstra BAG, Beurmanjer H, Kamal R, Schellekens A (2017). De behandeling van GHB-afhankelijkheid. *Medisch Contact*, mei 2017.

Dijkstra BAG, Oort van M (2017). *Factsheet Detoxificatie van psychoactieve middelen*. Amersfoort, Resultaten Scoren.

Dijkstra BAG, Oort van M (2017). *Handleiding Detoxificatie van psychoactieve middelen*. Verantwoord ambulant of intramuraal detoxificeren. Amersfoort, Resultaten Scoren.

Dijkstra BAG, Oort van M, Schellekens AFA, Haan de H, Jong de CAJ (2017). *Richtlijn Detoxificatie van psychoactieve middelen*. Verantwoord ambulant of intramuraal detoxificeren. Amersfoort, Resultaten Scoren.

Dijkstra BAG, Lammers S, Andrea H, Egger J (2017). Wetenschappelijk onderzoek in de praktijk. Een relevante uitdaging. Onderzoeksverslagen van de opleiding Klinisch Psycholoog jaargroep V&O 2012 en 2013. Nijmegen, Radboud Centrum Sociale Wetenschappen.

Duijvenbode van N, Bierman K (2017). Kunnen, willen en gereed zijn voor verandering. Rust in de tent. In: **VanderNagel JEL, Kiewik M, Didden R** (Eds.), *Casusboek LVB en verslaving. 'Iedereen gebruikt toch?'* Amsterdam, Boom.

Duijvenbode van N, Bierman K (2017). Succesvolle bemoeizorg. De dood of de gladiolen. In: **VanderNagel JEL, Kiewik M, Didden R** (Eds.), *Casusboek LVB en verslaving. 'Iedereen gebruikt toch?'* Amsterdam, Boom.

Duijvenbode van N, Klaver N, Gregorowitsch D (2017). Ketenzorg. Afstemmen en samenwerken. In: **VanderNagel JEL, Kiewik M, Didden R** (Eds.), *Casusboek LVB en verslaving. 'Iedereen gebruikt toch?'* Amsterdam, Boom.

Jong de T, **Jong de CAJ** (2017). Verslavende patronen doorbreken. *Tijdschrift voor talent- en managementontwikkeling*, 25, 1, 18-23.

Jong de T, **Jong de CAJ** (2017). Lessen uit de verslavingszorg voor verandermanagement. *Management & Consulting*, 1, 46-49.

Knuijver TG, Belgers M, Schellekens AFA, Oosteren, van A (2017). Ibogaïne behandeling bij verslaving, risico's en voorlichting. *PsyFar, juni*.

Markus W, Geurink M, Tjon Pian Gi S, Jongh de A, Kranenburg L (2017). Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) therapie. Databank(en). Langdurige GGZ. Utrecht, Vereniging EMDR Nederland (VEN).

Noorden van M, **Schellekens AFA** (2017). Letter to the editor: Versnelt een delier de neuropathologische processen bij dementie? [accelerated cognitive decline in dementia due to delirium]. *Tijdschrift voor Psychiatrie, april 2017 (59):254*.

- Noorden van M, **Kamal R, Beurmanjer H, Dijkstra B, Schellekens AFA** (2017). 'Hypernatriëmie door GHB op doktersrecept', [Hypernatremia due to medicinal GHB]. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, accepted January 2017.
- Noorden van M, **Kamal R, Beurmanjer H, Dijkstra BAG, Schellekens AFA** (2017). Reactie op 'Hypernatriëmie door GHB op doktersrecept', [Hypernatremia due to medicinal GHB]. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 95, 195-196.
- Oosterhout van E, **DeFuentes-Merillas L, Verbrugge CAG**, Feijter de A, Franzek E (2017). Langdurig gedwongen ketenzorg onder onafhankelijke regie: een oplossing voor complexe casuïstiek. *Tijdschrift voor Verslaving*.
- Schellekens AFA** (2017). In Luykx JJ, Moret-Hartman M, Tempelaar WM, Tijdink JK, Vinkers CH, Witte de LD.. Klinische presentaties geassocieerd met psychoactieve middelen in Acute psychiatrie. ISBN, 978-90-8523-231-5.
- Schellekens AFA** (2017). Klinische presentaties geassocieerd met psychoactieve middelen. In: Luykx JJ, Moret-Hartman M, Tempelaar WM, Tijdink JK, Vinkers CH, Witte de LD (Eds.), *Acute psychiatrie*. ISBN, 978-90-8523-231-5.
- Schellekens AFA**, Gлиндt van de G (2017). Multidisciplinaire richtlijn Stoornissen in het gebruik van drugs Cannabis, cocaïne, amfetamine, ecstasy, GHB en benzodiazepines. Addendum Stoornissen. In: *middelengebruik in combinatie met andere psychiatrische aandoeningen. Netwerk KwaliteitsOntwikkeling GGz*.
- VanDerNagel JEL** (2017). Verslaving en Lichte Verstandelijke Beperking, het topje van de ijsberg? *Verslaving*, 13, 245-256.
- VanDerNagel, JEL, Dijk van M**, Kemna LEM, Barendregt C, Wits E (2017). (H)erkend en juist behandeld, Handreiking voor implementatie en uitvoering van een LVB-vriendelijke intake in de verslavingszorg. Utrecht: Perspectief.
- VanDerNagel JEL, Kiewik M**, Didden R (2017). Handboek LVB en verslaving. Boom Uitgeverij. ISBN: 978-90-244049-4-0.
- VanDerNagel JEL, Kiewik M**, Didden R (2017). Casusboek LVB en verslaving. Boom Uitgeverij. ISBN: 978-90-244049-5-7.
- Verbrugge CAG**, Stollenga M (2017). Herstelondersteuning in Nederland: een stand van zaken. In: Vanderplasschen, W, Laenen van der F. (Red.) Naar een herstelondersteunende verslavingszorg. Acco / Leuven, Den Haag.
- Wits E, Croes E, **Dijkstra BAG**, Nattum van M (2017). Standaarden bieden houvast aan alle zorgverleners. *Medisch Contact*, mei 2017.

Abstracts en presentaties (niet volledig)

- Batalla A** (2017). Addiction and psychosis. 11e Jaarsymposium Verslaving. Amsterdam, The Netherlands.
- Batalla A** (2017). Addiction and psychiatric comorbidity. Symposium at NISPA dag. Nijmegen, The Netherlands.
- Batalla A** (2017). What do have sleep disorders, bad habits and blood analysis in common? Neurovation, Donders Institute, Nijmegen, The Netherlands.
- Batalla A** (2017). Staging of psychiatric disorders: integrating neurobiological findings. Symposium at 25th European Congress of Psychiatry, Florence, Italy.
- Batalla A** (2017). What has 2016 brought us? Nascholingsavond Psychiatrie, Radboudumc, Nijmegen, The Netherlands.
- Compton MT (red.). **Batalla A** (2017). Boekbespreking voor het tijdschrift voor psychiatrie 59, 5, 315-316. Marijuana and mental health. American Psychiatric Association Publishing, Washington 2016, 243 pagina's, ISBN 978-16-153-7008-5.
- Dijkstra BAG, Schoofs T** (2017). Workshop. Leren van nuanceverschillen? Optimaliseren van ambulante detoxificatie. Nijmegen: NISPA dag.
- Dijkstra BAG** (2017). Presentatie. Introductie nieuwe richtlijn detoxificatie. Nieuwegein: VVGN congres.
- Dijkstra BAG** (2017). Presentatie. Uitdagingen voor de toekomst: detoxificatie en onderhoudsbehandeling. Eindhoven: Novadic-Kentron.

- Dijkstra BAG, Kamal R, Beurmanjer H** (2017). Presentatie. GHB-expertise in de praktijk. Vught: NovaKennis nascholingstraject.
- Duivenbode van N** (2017). "Het zit allemaal tussen je oren!" Landelijke studiedag LVB en verslaving.
- Duivenbode van N** (2017). En, en, en. Psychische klachten, verslavingsproblematiek en een LVB. Jaarcongres LVB.
- Ebenau A, **Dijkstra BAG**, Stal-Klapwijk M, Huurne ter C, Blom A, Vissers K, Groot M (2017).
Posterpresentatie. Palliatieve zorg voor mensen met een verslaving en multiproblematiek: een exploratieve studie naar problemen, behoeften, verbeterpunten en goede voorbeelden bij zorgverleners, cliënten en naasten. Wetenschapsdagen palliatieve zorg.
- Haan de H** (2017). Workshop beschouwing doelmatigheid van een gedwongen opname in Nederland en Vlaanderen: VJC.
- Haan de H** (2017). Trauma en verslaving: symposium psychotraumatisering 2017, Amsterdam oktober.
- Markus W** (2017). Definitieve resultaten van een gerandomiseerde studie naar de haalbaarheid en effectiviteit van een (toegevoegde) EMDR behandeling gericht op verslaving bij alcoholisten. Research track: klinische studies. VEN (Vereniging EMDR Nederland) symposium in Utrecht, 1 april 2017.
- Paling E, Knuijver T, Rijswijk van S, Schellekens AFA** (2017). Minisymposium voorjaarscongres NVVP, over biologische behandelinnovaties in de verslavingzorg, Maastricht april.
- Paling E, Carpentier PJ, Schellekens AFA** (2017). Studiemiddag NVVP en VVGN, met over iatrogene verslaving.
- Schellekens AFA** (2017). 'Onmogelijk onderzoek' *In Quest 10/2017, naar aanleiding van interview door Anne Vegterlo.*
- Schellekens AFA** (2017). 'Stop met Drinken' *in Quest 6/2017, naar aanleiding van interview door Anne Vegterlo.*
- Schellekens AFA** (2017). NRC checkt: 'Je lever rust uit van 'n maand niet drinken' *in NRC 31-1-2017, naar aanleiding van uitzendingen in 'Kennis van nu' (NTR); 'Nieuwsuur' (NOS); 'Nieuws & Co' (NOS/NTR).*
- Wits E, Natter van M, Mooij M, Hendriks V, **Dijkstra BAG** (2017). Poster presentation. Patient participation in guideline development. The Dutch experience. Lissabon: Addictions 2017.